

Langobardi in njihova selitev v Italijo

VIR: Paulus DIACONUS, HISTORIA LANGOBARDORUM (ZGODOVINA LANGOBARDOV), 1988, založba Obzorja, Maribor

Po poreklu so bili Langobardi Germani in so prvotno živeli v Skandinaviji od koder so se začeli premikati proti jugu. Po legendi so se prvotno imenovali Vinili, preimenovali pa so se po bitki z Vandali. Sami začetki preseljevanja germanskih ljudstev in s tem posredno tudi Langobardov je dokaj nejasno, kajti o teh dogodkih priča le mnogo legend.

Po legendi je prebivalstvo Skandinavije tako naraslo, da ozemlje ni več zadostovalo za vse prebivalce. Zato so celo množico razdelili na tri dele in žerebali kateri del prebivalstva bo moral zapustiti domovino. Izžerebanci so si za svoja voditelja izbrali brata AIONA in IBORA ter pod njunim vodstvom prišli v deželo z imenom SKORINGA (ime predstavlja obalo Baltiškega morja med Labo in Viso) in tam Ostali nekaj let.

Nekako v tem času so se Vandali selili iz Danske na JV v smeri pokrajin ob Z Karpatih in na poti ogrozili sosednje dežele. Od Vinilov so zahtevali, da jim plačujajo tribut, vendar ti na to niso pristali zato je prišlo do bitke. Po legendi naj bi Vandali prvi stopili pred GODANA (bog primerljiv z rimskim MARSOM) in ga prosili, da jim nakloni zmago nad Vinili, vendar je ta dejal, da bo zmago podaril tistim, ki jih bo prve zagledal ob sončnem vzhodu na bojišču. Na bojišče so tako prvi prišli Vinili, ki jih je Godan ob pogledu nanje poimenoval LANGOBARDI kar v prevodu pomeni dolgobradci.

Nekaj časa so ostali še v pokrajini Skoringa kjer so trpeli lakoto, nakar so odšli naprej. Po legendi so jih nato na poti ovirali Mauringi, ki jim niso dovolili prehoda čez svoje ozemlje. Namesto prostega prehoda so predlagali boj izbranega moža na moža, ki bi odločal v nadaljnjem poteku dogodkov. Če bi zmagali Langobardi bi imeli prost prehod, če pa bi bila sreča obratna bi se morali izogniti prehodu dežele Mauringov. Ker se je pri Langobardih za ta boj javil neki suženj, ki je v bitki zmagal, so Langobardi za nagrado po prihodu v Mauringo osvobodili sužnje in tako povečali število mož v vojski.

Nekako v tem času sta umrli tudi vojvodi IBOR in AION, ki ju je kot prvi kralj nasledil Aionov sin AGELMUND. AGELMUND je nato umrl v Bolgarskem napadu, ko so bili ti še povezani s Huni, med leti 410 in 430. AGELMUNDA je nasledil njegov posvojenec LAMISIO. Kot tretji kralj je za štirideset let zavladal LETHU, katerega je nasledil sin HILDEOK, tega pa kot peti kralj GUDEOK.

Okoli leta 487 je ODOAKAR, ki je odstavil zadnjega rimskega cesarja ROMULUSA AVGUSTUSA, prišel v spor s kraljem Rugijev. Temu sporu je sledil vojaški spopad v katerem je bil kralj Rugilanda (območje današnje Avstrije) ubit, dežela pa opustošena. Splošno opustošenje je omogočilo naseljevanje Langobardov na področje današnje Avstrije in na Moravsko.

V tem času je GUDEOKA nasledil sin KLAFO, tega pa kot sedmi kralj sin TATO, ki je okoli leta 505 premagal Herule. Pa seznamu langobardskih kraljev je GUDEOK vladal med leti 484 in 498, KLAFO med leti 496 in 501 ter TATO med leti 501 in 511. Po TATOVU smrti bi oblast morala priti v roke nečaka RISIULFA in ne v roke VAKOVEGA sina VALTARJA. VAKO je namreč RISIULFA ubil in prisilil njegovega sina ILDEGISA k begu ter s tem zagotovil vladu svojemu sinu. Pri tem je zanimivo, da PAVEL DIAKON VAKA ne šteje v vrsto veljavnih langobardskih vladarjev; tako je TATO zanj sedmi kralj, VALTARI, ki je vladal med leti 539 in 546, pa osmi kralj. Ker pa je bil VALTARI mladoleten je bila resnična oblast v rokah njegovega varuha AUDOINA, ki je za VALTARIJEM nastopil kot deveti langobardski kralj in je okoli leta 546 pripeljal Langobarde v Panonijo. Ob langobardskem prehodu v Panonijo so se pa PROKOPIJEVEM pričevanju začeli spopadi z Gepidi. Jedro spora je bila posest Srema s Sirmijem (današnja Sremska Mitrovica, ki je bila leta 582 požgana s strani Avarov). Leta 551 je prišlo do spopada v katerem je AUDOINOV sin ALBOIN (rojen pred letom 540) ubil TURISMODUSA sina gepidskega kralja TURISINDUSA in premagal gepidsko vojsko.

Po smrti AUDOINA je prestol že kot deseti kralj zasedel njegov sin ALBOIN, kateremu je frankovski kralj KLOTAR ponudil za ženo svojo hčerko KLOTSUINDO, ki mu je rodila edino hčerko ALPSUINDO (poroka je bila verjetno tudi želja, da bi se Langobarde pritegnilo v krščansko vero).

Medtem je umrl kralj Gepidov TURISINDUS katerega je nasledil KUNIMUNDUS, ki se je želel maščevati Langobardom za poraz svojega očeta in starejšega brata. Po drugih sporočilih (Teofilakt Simokata, Hist. VI 10; Origio VI) pa naj bi bil vzrok za vojno leta 567, ALBOINOVA ugrabitev KUNIMUNDOVE hčerke ROZAMUNDE in poroka z njo. V pripravah na spopad se je ALBOIN povezal z Avari, ki so po predhodnem dogovoru napadli Gepidsko kraljestvo ravno, ko se je gepidska vojska s kraljem na čelu umaknila iz domovine v spopad z Langobardi. KUNIMUNDUS se ob Avarskem napadu ni obrnil v domovino saj je želel najprej premagati Langobarde. Sledila je bitka v kateri so Langobardi popolnoma porazili Gepide. ALBOIN je ubil tudi gepidskega kralja KUNIMUNDA in si iz njegove lobanje naredil čašo za pitje (ta čaša se v langobardskem jeziku imenuje »skala«, v latinskem pa »patera« oz. po slovensko skodelica). KUNIMUNDOVO hčerko ROZAMUNDO je ALBOIN z velikim številom drugih ljudi odpeljal kot ujetnike in jo vzel za ženo, kajti že pred tem je umrla njegova prva žena KLOTSUINDA. Po porazu je ljudstvo Gepidov popolnoma propadlo.

Prehod Langobardov iz Panonije v Italijo

V času JUSTINJANOVE rekonkviste so vojaško pobudo na Apeninskem polotoku med leti 541 in 548 prevzeli Ostrogoti pod poveljstvom kralja TOTILA. Zaradi bizantinskih porazov je JUSTINJAN zamenjal BELIZARJA z NARZESOM, ki je sprva porazil oz. ubil TOTILO v bitki pri Tagini leta 552 in nato dokončno premagal Ostrogote leta 553 v bitki pri Mons Laetorius na pobočju Vezuva. Po zmagi si je NARZES nabral veliko bogastvo zaradi česar pa je nastala med Rimljani velika zavist, zato so ga naznanili cesarju JUSTINU (JUSTINJAN je umrl leta 565), češ da vlada kot samodržec. Zaradi teh obtožb je cesar na NARZESOVO mesto poslal prefekta LONGINA, NARZES pa se je umaknil v Neapelj in po nato kmalu potem poslal Langobardom sla z naročilom naj zapustijo ravna polja v Panoniji in naj se polastijo Italije, ki da je polna zakladov. Obenem naj bi jim poslal najrazličnejše vrste sadja in vzorce drugih pridelkov, ki se jih goji v Italiji.

Po mnenju modernega zgodovinopisja je legenda o Narzesovem povabilu napačna. Misel na Italijo je lahko nehote pospeševala tudi bizantinska politika in pritegnitev Langobardov v boje za Italijo, med drugim pa morda tudi ženitev AUDOINA s članico amalske dinastije. Podlaga oblikovanja sporočila pri Pavlu Diakonu pa je seveda posnemanje biblijske pripovedi o obljubljeni deželi.

Poleg tega pa zakaj bi NARZES poklical oz. povabil Langobarde, če ni maral njihovega načina življenja. Na to kaže zapis, ki pravi, da je NARZES po zmagi nad TOTILO hitro odslovil langobardske oddelke, ker so ne glede na druge neprimernosti njihovega življenja požigali vse hiše na katere so naleteli in posiljevali žene, ki so pobegnile v svetišča, vendar je NARZES tem oddelkom kljub temu v nagrado poklonil veliko vsoto denarja. Langobardske oddelke je NARZESU poslal za pomoč kralj AUDOIN v letih 550 do 552.

V 26. poglavju druge knjige PAVEL DIAKON navaja še vrsto zaveznikov, ki si jih je ALBOIN nabral saj je Italijo želel zasesti s čim več vojakov (Gepide, Bolgare, Sarmate, Panonce, Suebe, Noričane in Sase, na čigar ozemlje sta kralja Frankov KLOTAR in SIGISBERT naselila Suebe).

Poleg vabljuje Italije je eden izmed vzrokov za selitev postalo tudi neprijetno Obrsko sosedstvo v Panoniji. PAVEL DIAKON opisuje prijateljsko pogodbo med Langobardi in Obri, ki je govorila o dvesto letnem obdobju nenapadanja in zavezništva in o možni vrnitvi Langobardov v Panonijo, če jim v Italiji ne bi ugajalo. Vendar pa je v resnici že proti koncu 6. stoletja začelo prihajati do prvih medsebojnih bojev.

Potovanje oz. preselitev celega ljudstva naj bi se začelo dan po Veliki noči meseca aprila leta 568. Dan pred odhodom se je izvršil kolektivni krst Langobardov, kar je bilo običajno pri arijancih zaradi sklica celega ljudstva. Mogoča pa je tudi simbolična razlaga tega datuma, saj je to posnemanje dneva odhoda Izraelcev iz Egipta. Pri tem se pojavlja vprašanje, zakaj naj bi

Langobardi v letu 568 prišli oz. osvojili ozemlje le do Furlanije, če so v letu 569 bliskoviti napredovali po Italiji.

Po legendi se je ALBOIN, ko je prišel do skrajne meje Italije, povzpel na goro in si z nje ogledal Italijo (ta pripoved spominja na zgodbo o HANIBALOVEM prehodu čez Alpe iz katerih si je ogledal Italijo). Vprašanje Kraljeve gore (ime Kraljeva gora so dali Italijani današnjemu Nanosu) je seveda zvezano z domnevami o langobardski poti v Italijo. Pri tem je potrebno upoštevati tri podatke Pavla Diakona, ki pravi, da so Langobardi prišli iz Panonije, da so vstopili v Italijo na območju province Venecije in sicer na področju mesta oz. trdnjave Čedad, ter tretja trditev, ki pravi, da je na območju kjer se Italija dotika Panonije širok in zelo raven dohod. Odprt dohod je moral pomeniti le Vipavsko dolino katere južni del je spadal k Istri, zato se je zanj uporabljalo tudi ime »istrski dohod«. To pot so Langobardi poznali že iz časov svojega zavezništva z Bizantinci. Samo ime Kraljeva gora tako more pomeniti le nek vrh z razgledom proti Italiji ob cesti od Ljubljanske kotline in skozi Vipavsko dolino.

Po prihodu v provinco Venecijo je to ozemlje ALBOIN zaupal svojemu nečaku GISULFU, ki si je lahko izbral tudi rodove (= fari), ki bodo živeli v tej pokrajini, poleg tega pa je dobil tudi čredo plemenitih kobil.

ALBOIN je zavzel Vincencijo, Verono in vsa druga mesta Veneclje razen Patavium (Padovo), Mons silicis (Monselice) in Mantovo. Septembra 569 je ALBOIN zavzel Milano in zatem osvojil vsa mesta Ligurije razen tistih, ki so bila zgrajena ob morju.

Do osvojitve Milana je prišlo eno leto in pet mesecev po vdoru v Italijo. Zaradi skromnega uspeha se je pojavila domneva, da je do vdora prišlo šele leta 569, vendar pa je ta trditev v nasprotju z vsem langobardskim in italjskim izročilom.

Več kot tri leta (število tri je t.i. »sveto« število in je pogostokrat uporabljeno pri opisih obleganj, zato ni zanesljivo), nekako do leta 571, je ALBOIN oblegal mesto Ticinus (Pavio) in v tem času zasedel območje vse tja do Tuscije, razen Rima, Ravene in nekaterih utrdb na obali – zagotovo pa je osvojil celo zgornjo Italijo.

ALBOIN je vladal do približno maja ali junija leta 572, ko ga je ubila žena ROSEMUNDA. Vzrok za umor je bilo ALBOINOVO siljenje ROSEMUNDE, da pije iz čaše, ki jo je dal narediti iz lobanje njenega očeta. Ob tem dogodku jo je obšla želja, da bi maščevala očeta. V ta zločin je pritegnila kraljevega mečenosca HELMIGISA in PAREDEA. PAREDEO je kralja ubil, ko je ta opoldne zaspal. Po umoru se je prestola poskusil polastiti HELMIGIS, vendar mu to ni uspelo, saj so ga zaradi umora kralja Langobardi želeli ubiti. ROSEMUNDA je zato prosila LONGINUSA perfekta v Raveni, da naj pošlje ladjo, ki bo njo, njenega novega moža HELMIGISA, langobardski zaklad in ALPSUINDO, kraljevo hčerko, odpeljala na varno. Po prihodu v Raveno ji je LONGINUS začel prigovarjati naj usmrti HELMIGISA in se poroči z njim. To je tudi storila in HELMIGISA zastrupila, vendar pa je ta začutil strup in prisilil ROSEMUNDO, da ga spije z njim. Ko sta umrla je perfekt LONGINUS ALPSUINDO in langobardski zaklad poslal v Konstantinopol k cesarju.

Po ALBOINU je bil za kralja izvoljen KLEF (572-574), kateri je bil že čez leto in pol ubit. Temu dogodku je sledilo desetletje brezvladja (574-584), ko je vsak vojvoda vladal svojemu ozemlju. V tem času je prišlo do velikih sprememb. Veleposestniki oz. latifundisti so bili pregnani in pobiti, ostali posestniki zemlje pa so bili podvrženi plačevanju »tretjine« po pravu vzdrževanja vojaških gostov.